

سیستم های حسابداری

نویسندگان:

دکتر پرویز پیری

دکتر حسن ایمانی بوندق

اکبر روارسی سابی

دکتر حسن حیدری

(اعضای هیأت علمی دانشکده اقتصاد و مدیریت، دانشگاه ارومیه)

قابل استفاده برای:

کارکنان و کارشناسان مالی

تحلیل گران و طراحان سیستم

دانشجویان حسابداری و مدیریت

سیستم های حسابداری قابل استفاده برای کارکنان و کارشناسان مالی ... / نوشته پرویز
پیری و ارومیه : انتشارات دانشگاه ارومیه: ۱۳۹۱.

۳۳۶ ص: . جدول ، نمودار . - (انتشارات دانشگاه ارومیه: ۱۱۲)

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۶۴۸-۰۷-۱

حسابداری . الف . پیری ، پرویز ، ۱۳۵۰ (نویسنده). ب. ایمانی برندق، محمد (نویسنده
همکار). ج. زواری رضایی، اکبر (نویسنده همکار). د. حیدری، حسن (نویسنده همکار).

TP ، ۵۶۵۵ ، ۹ ص ۲ ف /

عنوان: سیستم های حسابداری - قابل استفاده برای کارکنان، کارشناسان مالی و ...

تالیف: دکتر پرویز پیری، دکتر محمد ایمانی برندق، اکبر زواری رضایی و دکتر حسن حیدری

ویراستار علمی: دکتر پری چالاکی

ویراستار ادبی: دکتر بهمن نزهت

ناشر: انتشارات دانشگاه ارومیه

تایپ، صفحه آرایی و طراحی جداول: ادريس كريمي قره‌عمر

نوبت چاپ: اول

سال نشر: تابستان ۱۳۹۱

شمارگان: ۱۰۰۰

سری انتشارات : ۱۱۳

قیمت: ۱۰۵۰۰۰ ریال

پیشگفتار

جهان آفرینش مجموعه‌ای است از نظام‌های به هم پیوسته که بیانگر اراده و قدرت خداوند متعال در خلقت آن است. نظام طبیعت و تعامل اجزا مخلوقات، ارتباط و تعامل عناصر، شگفتی‌های منظومه شمسی و دنیای وجود، همه گویای سیستمی فراگیر برای پهنه هستی است. در این سیستم، قدرت خالق بر تمام جمادات و نباتات مستولی است.

ارتباطات بین اجزاء خلقت نیز به پیروی از این نظم منطقی، تعریف می‌شوند. بشر برای بقاء و مداوم حیات به نظمی فراگیر در ارتباطات و عملیات خود نیازمند است که ضامن بقاء یا زوال اوست. از این نظم فراگیر به نام سیستم تعریف می‌شود. بنابراین با توسعه روابط بشری و ابداع مهارت و شکل‌گیری بنگاه‌های تجاری و حتی جدایی مالکیت از مدیریت، ضرورت فعالیت سیستمی نام آشکار گردیده و سیستم‌های عملیاتی، اداری و کنترلی جهت دستیابی به اهداف بنگاه‌ها تعریف گردیدند که هدف اصلی آنها ایجاد اعتماد و اطمینان نسبت به عملیات و عملکرد مدیریت و کارکنان بوده است. در این بین سیستم‌های مختلفی طراحی و به تدریج راه اندازی شدند که به نام سیستم‌های مدیریتی شهرت یافته و امروزه یکی از مهمترین آنها سیستم‌های حسابداری می‌باشد که قسمت عمده‌ای از اطلاعات مورد نیاز بنگاه‌ها را تامین می‌نماید.

با این مقدمه و با عنایت بر این ادعا که در حال حاضر بسیاری از تحصیل کرده‌های دانشگاهی، در دانشگاه صرفاً به صورت تئوری آموزش می‌بینند، مؤلفین کتاب حاضر، این کمبود را احساس کرده و تلاش کردند تا کتاب حاضر بتواند بخشی از خلاء موجود را در این زمینه، در تخصص‌های حسابداری، مدیریت و اقتصاد پر نماید. به این ترتیب کتاب حاضر بر اساس تجربه بیش از بیست ساله مؤلفین در مشاغل مدیریتی، طراحی، اجرا و پیاده سازی سیستم‌های مالی و نیز تدریس دانشگاهی، تالیف و تصنیف گردید.

مباحث در دوازده فصل مجزا ارائه شده است. در فصول آغازین کتاب، پس از ارائه تاریخچه سیستم های حسابداری در جهان و ایران، مفاهیم سیستم ها طرح شده و مبانی و مفاهیم کنترل تبیین گردیده است. در ادامه سیستم های اصلی حسابداری شامل سیستم حسابداری عمومی (شامل سیستم دریافت پرداخت، حسابداری کارکنان، حسابداری فروش و دفترداری و صدور سند)، سیستم حسابداری صنعتی (شامل سیستم قیمت تمام شده، حسابداری انبارها و اموال) و سیستم های حسابداری مدیریت در فصول مجزا طرح شده اند. در فصول پایانی کتاب نیز سیستم های مکانیزه و فرایند طراحی و پیاده سازی سیستم های حسابداری ارائه گردیده است. در طرح مطالب کلیه فصول سعی شده است که پیوستگی مطالب رعایت شده و ساختار فصول ترکیب ثابتی داشته باشد.

لازم به ذکر است که کتاب حاضر، تنها کتاب سیستم های حسابداری در ایران بوده و برای دوره های کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی ارشد حسابداری بسیار مناسب است. مطالب مندرج در کتاب نیز در قالب سرفصل های معرب شورای برنامه ریزی درسی تدوین شده اند تا علاوه بر کارکنان و کارشناسان مالی و مدیریت، طراحان سیستم، دانشجویان نیز بتوانند بهره لازم را از کتاب کسب نمایند.

در پایان مؤلفین بر خود لازم میدانند که از فعالان در بخش نشر آثر دانشگاهی تشکر نمایند. بدیهی است کتاب حاضر عاری از لغزش و خطا نبوده و امیدوارم به صاحب نظران و اساتید ارجمند، ما را از راهنمایی و ارشاد دریغ نفرمایند.

دکتر پرویز پیری

حسابدار رسمی و استادیار گروه حسابداری دانشگاه ارومیه

بهار ۱۳۹۱

فصل اول : کلیات

۲	مقدمه
۲	تاریخچه سیستم های حسابداری در جهان
۸	تاریخچه پیدایش سیستم های حسابداری در ایران
۹	الف - سیستم های حسابداری در ایران قبل از اسلام
۹	ب - سیستم های حسابداری از ظهور اسلام تا دوره ی قاجاریه
۱۱	ج - سیستم های حسابداری از انقلاب مشروطیت تا اوائل دهه چهل
۱۳	د - سیستم های حسابداری از اوائل دهه چهل تا کنون
۱۶	اطلاعات اهمیت آن
۱۷	سیستم و انواع آن
۲۰	خصوصیات سیستم
۲۰	اجزاء سیستم
۲۲	سیستم اطلاعاتی مدیریت
۲۴	سیستم اطلاعاتی حسابداری
۲۹	اهمیت سیستم حسابداری و اهداف آن
۳۰	اجزاء و عناصر چرخه سیستم حسابداری
۳۲	خود آزمایی فصل اول

فصل دوم : کنترل های داخلی و سیستم های حسابداری

۳۴	مقدمه
۳۴	تعریف کنترل های داخلی
۳۵	نمونه ای از روشهای کنترل های داخلی
۳۶	مشخصات کلی کنترل ها
۳۶	طبقه بندی کلی کنترل ها
۳۷	روشهای خاص کنترل های داخلی
۳۷	۱ - حساسی داخلی
۳۷	۲ - پیش بینی مالی
۳۸	ابزارهای دستیابی به کنترل های داخلی

۳۸	طرح سازمان و تشکیلات
۴۱	نقش سیستم حسابداری در سازمان سیستماتیک
۴۴	نقش سیستم حسابداری در سازمان های سنتی
۴۴	نقش سیستم حسابداری در سازمان به عنوان یک مجموعه تصمیم گیری
۴۵	نقش سیستم حسابداری در سازمان
۴۶	کنترل داخلی در مؤسسات کوچک
۴۷	خود آزمایی فصل دوم
	فصل سوم: انواع سیستم های حسابداری
۵۴	مقدمه
۵۴	تجزیه سیستم های حسابداری
۵۴	الف - سیستم حسابداری عمومی (حسابداری مالی)
۵۵	سیستم حسابداری کارکنان (حقوق و دستمزد)
۵۶	سیستم حسابداری واریاسیون
۵۷	سیستم حسابداری فصلی
۵۸	سیستم دفتر داری و صورت های مالی
۵۹	سیستم سهام
۶۰	ب - سیستم حسابداری صنعتی
۶۰	سیستم حسابداری انبار
۶۱	سیستم حسابداری دارایی های ثابت (اموال)
۶۱	سیستم حسابداری قیمت تمام شده
۶۲	ج - سیستم حسابداری مدیریت
۶۴	مراحل طرح و استقرار سیستم های حسابداری
۶۶	نمایش سیستم حسابداری
۷۱	ضمیمه فصل سوم
۷۳	خود آزمایی فصل سوم
	فصل چهارم: سیستم حسابداری عمومی - حسابداری دریافت و پرداخت
۷۸	مقدمه

عنوان	فهرست مطالب	شماره صفحه
جریان کلی اطلاعات در سیستم حسابداری در سطح صفر		۷۸
جریان اطلاعات در سطح ۱ سیستم حسابداری		۷۹
جریان داده مربوط به سطح ۲ سیستم حسابداری عمومی		۸۰
شرح وظایف مدیر امور مالی		۸۲
شرح وظایف کارکنان - رئیس حسابداری عمومی		۸۳
ساختار سیستمی دریافت و پرداخت		۸۴
گردش عملیات سیستم دریافت از طریق بانکها		۸۵
گردش عملیات دریافت اسناد بهادار بطور مستقیم		۸۶
گردش عملیات سیستم واگذاری اسناد به بانکها جهت وصول		۸۷
گردش عملیات وصول / واخواست و اسناد واگذاری به بانک		۸۸
گردش عملیات وصول در پرداخت		۸۹
گردش عملیات پرداخت طی چک		۹۱
گردش عملیات پرداخت سیستم بیک (داشت)		۹۲
فرم های مورد استفاده		۹۳
سیستم کنترل داخلی		۹۹
گردشی عملیات تنظیم صورت مغایرت بانکی		۱۰۰
گزارش صورت مغایرت بانکی		۱۰۱
سیستم پرداخت از محل تنخواه گردان		۱۰۲
تعریف مسؤلیت ها در سیستم تنخواه گردان		۱۰۳
تعریف دوره تسلیم اسناد تنخواه		۱۰۴
تعریف هزینه های قابل قبول		۱۰۴
تعریف شرایط پرداخت		۱۰۴
تعریف تضمین تنخواه		۱۰۵
تعریف کسری تنخواه		۱۰۵
نحوه تعیین مبالغ تنخواه گردان		۱۰۵
ساختار فعالیت های تنخواه گردان		۱۰۵
شرح گردش عملیات پرداخت از محل تنخواه گردان		۱۰۶
گردش عملیات سیستم پرداخت از محل تنخواه گردان		۱۰۷

عنوان	فهرست مطالب	شماره صفحه
۱۰۸	فرم صورت خلاصه هزینه های انجام شده از محل تنخواه گردان	
۱۰۹	دستورالعمل تنظیم و ثبت حساب تنخواه گردان	
۱۱۰	خود آزمایی فصل چهارم	
	فصل پنجم: سیستم حسابداری عمومی - حسابداری کارکنان (حقوق و دستمزد)	
۱۱۴	مقدمه	
۱۱۵	ساختار نظام های فرعی حسابداری عمومی - حسابداری کارکنان	
۱۱۶	ساختار سیستم حسابداری کارکنان	
۱۱۹	شرح وظایف مسئول حسابداری کارکنان	
۱۲۰	رابطه سیستمی مرتبط با حقوق و دستمزد	
۱۲۳	کنترل های داخلی حسابداری حقوق و دستمزد	
۱۲۵	جریان اطلاعات به صورت کلی در سیستم حقوق و دستمزد	
۱۲۶	شرح گردش عملیات حساب حقوق و دستمزد کارکنان	
۱۲۷	فرایند عملیات محاسبه حقوق و دستمزد کارکنان	
۱۲۷	سایر طبقه بندی های سیستم حقوق و دستمزد	
۱۲۸	سیستم های مبتنی بر زمان	
۱۲۸	سیستم های پارچه کاری	
۱۲۸	طرح های مبتنی بر پاداش	
۱۲۹	خود آزمایی فصل پنجم	
	فصل ششم: سیستم حسابداری عمومی - حسابداری فروش	
۱۳۲	مقدمه	
۱۳۲	ساختار کلی سیستم حسابداری فروش در سطح صف	
۱۳۳	ساختار سیستمی حسابداری فروش	
۱۳۴	ساختار نظام حسابداری فروش بر حسب نظامهای فرعی	
۱۳۵	شرح عملیات کنترل حساب مشتریان قبل از خروج محصولات	
۱۳۶	نمودار گردش عملیات کنترل حساب مشتریان قبل از خروج محصولات	
۱۳۷	شرح گردش عملیات پیش دریافت	
۱۳۸	نمودار گردش عملیات پیش دریافت	

عنوان	فهرست مطالب	شماره صفحه
-------	-------------	------------

۱۳۹	شرح گردش عملیات کنترل اعتبارات مشتریان	
۱۴۰	گردش عملیات کنترل اعتبارات مشتریان	
۱۴۱	شرح گردش عملیات صدور فاکتور / صورتحساب فروش	
۱۴۲	گردش عملیات صدور فاکتور / صورتحساب فروش	
۱۴۳	شرح وظایف مسئول حسابداری فروش	
۱۴۴	خود آزمایی فصل ششم	
	فصل هفتم : سیستم حسابداری عمومی - دفتر داری و صدور سند	
۱۴۸	مقدمه	
۱۴۹	ساختار سیستمی دفتر داری و صدور سند	
۱۵۰	شرح گردش عملیات صدور سند	
۱۵۱	فرایند عملیات صدور سند	
۱۵۲	فعالیت رسیدگی به اسناد	
۱۵۳	فرایند رسیدگی به اسناد	
۱۵۴	سند حسابداری	
۱۵۵	منطق طبقه بندی حساب ها (کدینگ)	
۱۵۵	کدبندی طبقه حساب ها	
۱۵۵	کدبندی گروه حساب ها	
۱۵۶	کدبندی حساب های کل	
۱۶۸	خود آزمایی فصل هفتم	
	فصل هشتم : سیستم حسابداری صنعتی - حسابداری قیمت تمام شده	
۱۷۲	مقدمه	
۱۷۳	جریان اطلاعات در سیستم حسابداری صنعتی ، سطح یک	
۱۷۵	ساختار سیستم حسابداری صنعتی	
۱۷۶	شرح وظایف کارکنان - رئیس حسابداری صنعتی	
۱۷۶	سیستم حسابداری قیمت تمام شده	
۱۷۸	کلیات روش هزینه یابی سفارش کار	
۱۷۹	کلیات روش هزینه یابی مرحله ای	

عنوان	فهرست مطالب	شماره صفحه
جریان اطلاعات در سیستم کلی حسابداری قیمت تمام شده	۱۸۱	
شرح عملیات شناسایی و ثبت مواد مصرفی	۱۸۳	
فرایند شناسایی و ثبت مواد مصرفی	۱۸۴	
عملیات شناسایی و ثبت دستمزد پرسنل تولید	۱۸۵	
فرایند عملیات شناسایی و ثبت دستمزد	۱۸۶	
طبقه بندی و شناسایی سربار	۱۸۷	
شرح عملیات شناسایی و جذب سربار	۱۸۷	
شرح عملیات شناسایی سربار مصرفی و جذب آن	۱۸۸	
شرح محاسبه قیمت تمام شده کالای تولیدی	۱۸۹	
فرایند محاسبه قیمت تمام شده کالای تولیدی	۱۹۰	
انحراف سربار	۱۹۰	
ضایعات تولید	۱۹۱	
خود آزمایی فصل هشتم	۱۹۶	
فصل نهم : سیستم حسابداری صنعتی - > ابزارها		
مقدمه	۲۰۰	
جریان انتقال اطلاعات در سیستم حسابداری انبار	۲۰۱	
ساختار سیستمی حسابداری انبارها	۲۰۲	
گردش عملیات کنترل و ثبت اقلام ورودی انبارها	۲۰۳	
فرایند عملیات کنترل و ثبت اقلام ورودی انبارها	۲۰۴	
شرح گردش عملیات قیمت گذاری اقلام خروجی انبارها	۲۰۵	
شرح گردش عملیات قیمت گذاری حواله خروج مواد	۲۰۵	
فرایند عملیات قیمت گذاری حواله خروج مواد	۲۰۶	
خود آزمایی فصل نهم	۲۰۸	
فصل دهم : سیستم حسابداری صنعتی - حسابداری اموال (دارایی های ثابت)		
مقدمه	۲۱۴	
جریان داده در سطح صفر سیستم اموال و سایر نمودارها	۳۱۴	
ساختار سیستمی حسابداری اموال	۳۲۱	

شماره صفحه	فهرست مطالب	عنوان
۲۲۲	شرح گردش عملیات پلاک کوبی اموال	
۲۲۳	فرایند عملیات پلاک کوبی اموال	
۲۲۳	شرح گردش عملیات نظام محاسبه استهلاك	
۲۲۴	فرایند عملیات نظام محاسبه استهلاك	
۲۲۵	شرح گردش عملیات خروج دارایی ثابت از شرکت جهت تعمیرات، امانی و ...	
۲۲۶	فرایند خروج دارایی ثابت از شرکت جهت تعمیرات، امانی و ...	
۲۲۷	شرح گردش عملیات - حسابداری اموال (خرید اثاثیه، ابزار و ماشین آلات)	
۲۲۸	فرایند عملیات - حسابداری اموال (خرید اثاثیه، ابزار و ماشین آلات)	
۲۲۹	شرح گردش عملیات انعکاس مصالح مصرفی در حساب دارایی های ثابت	
۲۳۰	فرایند عملیات انعکاس مصالح مصرفی در حساب دارایی های ثابت	
۲۳۱	شرح گردش عملیات و انتقال دارایی های ثابت	
۲۳۱	فرایند عملیات نقل و انتقال دارایی های ثابت	
۲۳۲	فرم های مورد استفاده	
۲۳۶	خود آزمایی فصل دهم	
	فصل یازدهم : سیستم های مکانیزه مالی	
۲۴۰	مقدمه	
۲۴۱	تاریخچه استفاده از کامپیوتر	
۲۴۲	تاریخچه استفاده از کامپیوتر در حسابداری	
۲۴۳	تاریخچه استفاده از سیستم های مکانیزه مالی در ایران	
۲۴۵	کاربری سیستم های مکانیزه (کامپیوتر)	
۲۴۶	مراحل طرح و استقرار سیستم های مکانیزه مالی	
۲۴۷	مطالعه امکان پذیر بودن استقرار سیستم های مکانیزه مالی	
۲۴۹	بررسی نحوه مکانیزه نمودن سیستم	
۲۵۱	مطالعه وسایل و تجهیزات مکانیزه جاری	
۲۵۲	انتخاب کامپیوتر (سخت افزار و نرم افزار)	
۲۵۲	آماده شدن برای استقرار سیستم	
۲۵۳	اجرای سیستم ، ارزیابی و حفظ و نگهداشت سیستم	

عنوان	فهرست مطالب	شماره صفحه
محدودیت های طراحی سیستم مکانیزه مالی توسط کاربران در سازمان		۲۵۴
برنامه ریزی استفاده از سیستم مکانیزه مالی		۲۵۵
هماهنگ نمودن کامپیوترها و نرم افزارهای حسابداری		۲۵۸
عوامل مؤثر در کاریری سیستم های مکانیزه مالی		۲۶۳
خود آزمایی فصل یازدهم		۲۶۷
فصل دوازدهم : سیستم حسابداری مدیریت		
مقدمه		۲۷۰
اهداف حسابداری مدیریت		۲۷۱
سیستم عملیاتی حسابداری مدیریت		۲۷۳
سیستم هزینه های هدف		۲۷۴
هزینه یابی هدف و مفهوم آن		۲۷۵
تکامل و بنیان های اصلی هزینه یابی هدف		۲۷۸
فرآیند هزینه یابی هدف		۲۷۸
هزینه یابی بر مبنای فعالیت		۲۸۰
اصول و مبانی ABC		۲۸۲
تعریف محرک هزینه		۲۸۳
مدل دو بعدی در هزینه یابی فعالیت		۲۸۳
مراحل ایجاد سیستم ABC		۲۸۵
مزایا و معایب هزینه یابی بر مبنای فعالیت		۲۸۶
سیستم ارزیابی متوازن		۲۸۷
ارزش افزوده اقتصادی به عنوان سیستم ارزیابی عملکرد		۲۸۹
هزینه های کیفیت و مدیریت آنها		۲۹۰
۱- هزینه های پیشگیری		۲۹۱
۲- هزینه های ارزیابی		۲۹۱
۳- هزینه های خرابی داخلی		۲۹۱
۴- هزینه های خرابی خارجی		۲۹۲
کاربرد هزینه های کیفیت		۲۹۲

عنوان	فهرست مطالب	شماره صفحه
-------	-------------	------------

سیستم اعتبارات و بودجه	۲۹۳
خود آزمایی فصل دوازدهم	۲۹۶
پرسش های چهار گزینه ای پایانی	۲۹۹
پاسخ نامه تستی	۳۲۸
منابع و مآخذ	۳۲۹
واژه نامه	۳۳۳

www.ketab.ir